

2019-12-11

Munhälsa – en del av livets kvaliteter med fokus på årsrika

HSNG Pensionärsråd

Gunnar Henning

Tandläkare, strateg

Centrum för äldretandvård, CÄT

Västra Götalandsregionen

FOLKTANDVÅRDEN

Är detta Äldres munhälsa av idag?

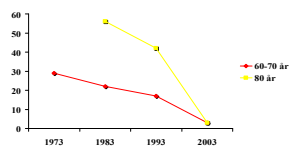

FOLKTANDVÅRDEN

Tandlöshet

Helproteser i båda käkarna %

Hugoson et al: Oral Health of individuals aged 3-80 years in Jönköping, Sweden during 30 years (1973-2003) SBJ 2006; 29: 139-55

FOLKTANDVÅRDEN

.... eller är detta nutiden?

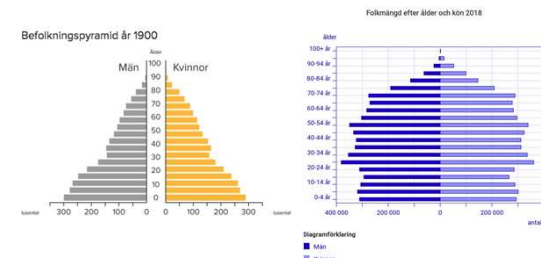
FOLKTANDVÅRDEN

.....eller kanske detta?

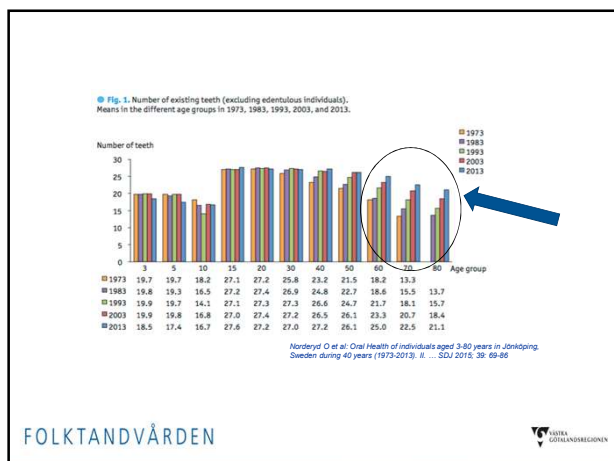
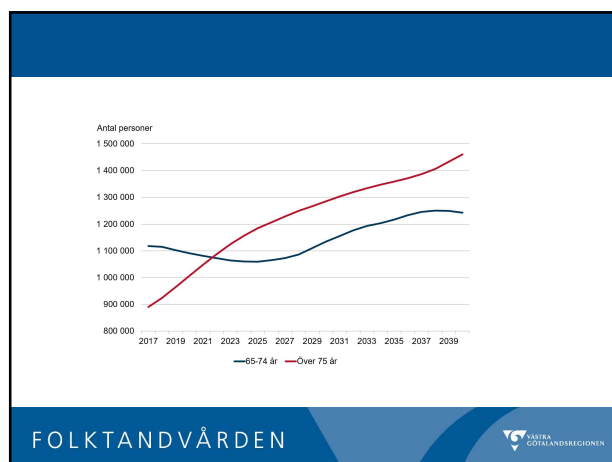
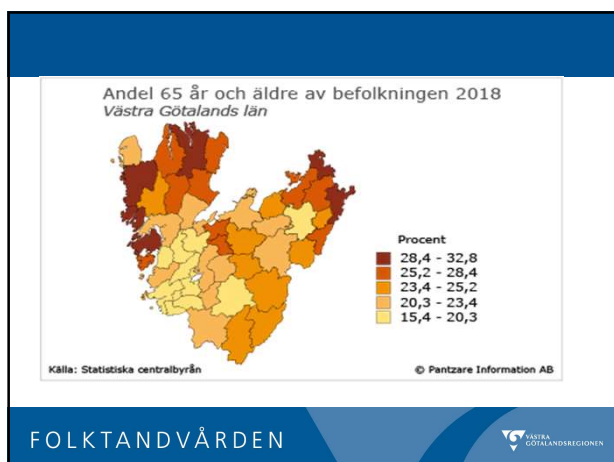

FOLKTANDVÅRDEN

FOLKTANDVÅRDEN

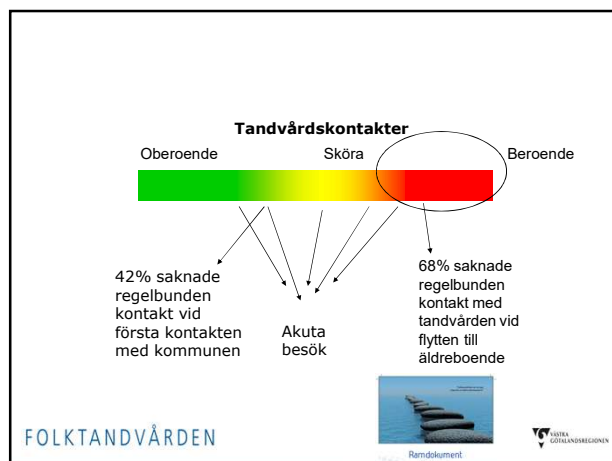
- Svenskar mellan 50 och 90 år gamla har i snitt 24.5 egna tänder kvar i munnen. Det är flest i Europa, där snittet ligger på 18.7
 - Sverige är också det enda landet där snitt-80-åringen uppfyller WHO:s målsättning för år 2000 att ha 20 egna tänder kvar
- FOLKTANDVÅRDEN

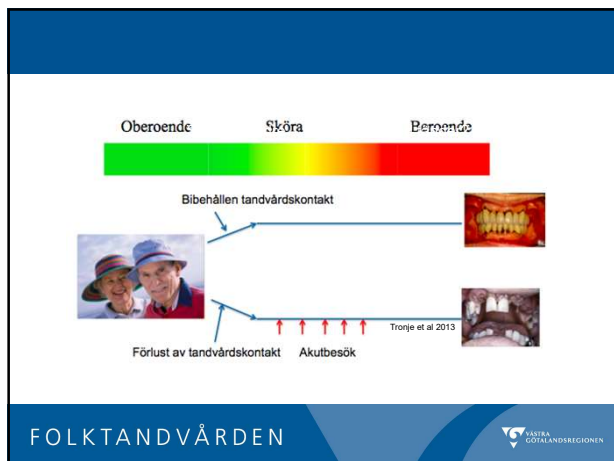
BRA?

- De äldre blir fler och äldre.
- De har i högre utsträckning kvar sina tänder.
- Dessa tänder är ofta kraftigt restaurerade.

DÅLIGT?

FOLKTANDVÅRDEN

Vad är på gång nu i VGR inom äldretandvården?

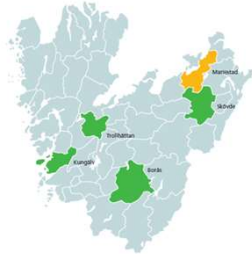
Tandhygienist i kommunal verksamhet (TAIK)
Vårdinventering vid biståndsbeslut (VIBB)
Mobil hemtandvård

FOLKTANDVÅRDEN

TAIK-PROJEKTET

- 5 tandhygienister på halvtid
- 4 kommuner
- Finansieras av Folk tandvården Västra Götaland
- 3 år
- Bygger på pilotprojekt i Mariestad

FOLKTANDVÅRDEN
Centrum för äldre tandvård

...att främja en god munhälsa för regionens årsrika befolkning !

FOLKTANDVÅRDEN

UPPDRAG TAIK

FOLKTANDVÅRDEN

FOLKTANDVÅRDEN

Vårdinventering vid bistanndsbeslut (VIBB)

Hälso- och sjukvårdsstyrelsen prövar, under en **treårsperiod**, en modell där gruppen "sköra äldre" i samband med bistanndsbeslut i **två-fyra** kommuner i Västra Götaland erbjuds en **utökad screening** av tandhälsan

FOLKTANDVÅRDEN

VIBB-projektets syfte

- Identifiera personer i riskzonen och ge möjlighet till upptäckt av ökad oral ohälsa samt i **ett tidigt skede** sätta in förebyggande åtgärder
- Ge bistanndshandläggare en rutin för att **säkra att munhälsa och tandvård** beaktas redan vid bistanndsbedömning

FOLKTANDVÅRDEN

VIBB - Målsättning

- En **större andel** av sköra äldre har tandvårdskontakt
- **Ökad kunskap** hos biståndshandläggarna kring vikten av regelbunden och varaktig tandvård samt vikten av god munhälsa
- I **samverkan mellan kommuner i Västra Götaland och Västra Götalandsregionen** utveckla en modell och systematisera en process för att säkerställa att tandvårdsbehov hos sköra äldre omhändertas

FOLKTANDVÅRDEN

VIBB - pilotkommuner

- Mölndal
- Partille
- Skövde
- Stenungsund

Personer 65 år och äldre med beviljad och pågående biståndsinsats

FOLKTANDVÅRDEN

VIBB

- Gruppen "sköra äldre" är långt mycket större än den grupp projektet avser
- Andelen personer över 65 år med beviljad biståndsinsats i projektets kommuner är **15-16%**
- Andelen med beslut rörande intyg om Nödvändig tandvård i samma kommuner är **7%**
- Projektet avser alla som har eller får ett biståndsbeslut
- Cirka **2000-2500 personer** beräknas beröras av projektet

FOLKTANDVÅRDEN

VIBB

- Årlig **kostnadsfri basundersökning** hos tandläkare **eller** tandhygienist
- **Valfri** vårdgivare

FOLKTANDVÅRDEN

Mobil hemtandvård

- Målgrupp:
Äldre sköra patienter vid **svår sjukdom/omfattande funktionsnedsättning** och med betydande **svårigheter att ta sig utanför den egna bostaden** och för patienter vid vård i livets slutskede

FOLKTANDVÅRDEN

FOLKTANDVÅRDEN

Mobil hemtandvård - Vårdambitionsnivå

Oberoende äldre Sköra äldre Beroende äldre

Förbättra Bevara Fördroja Lindra

Ramdokumentet

FOLKTANDVÅRDEN

Mobil hemtandvård - Pilotverksamhet

- Under 2020 inom 3-4 klinikområden som även har en utvecklad närvård
- Erfarenhet av mobil verksamhet aggregeras
- Erfarenhet från Uppsöksorganisationen, TAIK, Närvård och Närsjukvård inhämtas
- Journalsystemets och transportlösning provas
- Ledningsfunktion testas
- Ekonomiska förutsättningar analyseras
- Parallell uppföljning och utvärdering genomförs

FOLKTANDVÅRDEN

Folktandvården – Mål och Vision

Frisk i munnen hela livet

FOLKTANDVÅRDEN

Hur mäter man livskvalitet?

Olle Agnell

FOLKTANDVÅRDEN

Huvudfaktorerna i oral livskvalitet

Funktion:
-tugg-, -bit-, -svälj
-språk

Smärta/obehag:
-akuta
-kroniska

Psykologiska aspekter:
-utseende
-självkänsla

Sociala aspekter:
-intimitet
-kommunikation
-social interaktion

Oral
hälsorelaterad
livskvalitet

Huvudfaktorerna i oral hälsorelaterad livskvalitet enligt Inglehart & Bagramians

FOLKTANDVÅRDEN

"Åldras betyder att bli äldre. Vi är ständigt, från födelsen sysselsatta med det, och att bli gammal är ingen sensation. Det kommer en dag, när vi alla biter försiktigt i brödet."

Lo-Johansson 1952

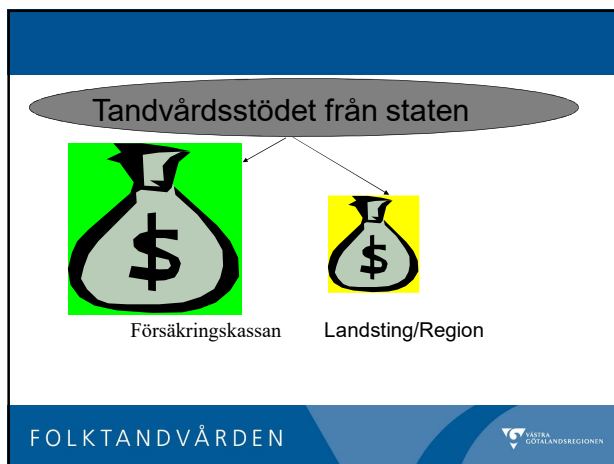
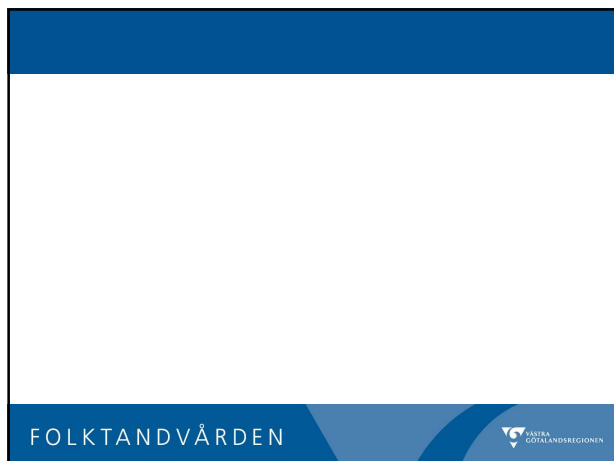
Ivar

Olle Agnell

FOLKTANDVÅRDEN

- ### Särskilt tandvårdsstöd
- N-tandvård – Nödvändig tandvård
Uppsökande verksamhet med munhälsobedömning och utbildning
 - F-tandvård – vid vissa sjukdomar eller funktionsnedsättning
 - S-tandvård – som ett led i sjukdomsbehandling under begränsad tid
- FOLKTANDVÅRDEN
- VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

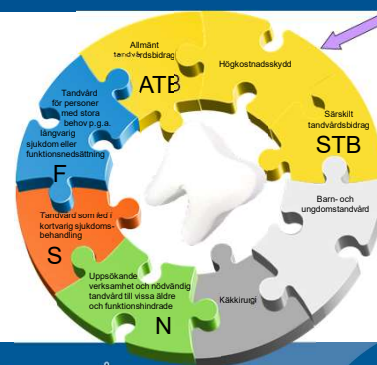
Steg **ett** i tandvårdsreformen –

- Omfattar alla vuxna
 - 25-29 år 600:-/år
 - 30-64 år 300:-/år
 - 65- 600:-/år
- Bidraget kan sparas i 2 år

FOLKTANDVÅRDEN

Tandvårdsstöden i Sverige 2019

FOLKTANDVÅRDEN

Steg **två** i tandvårdsreformen

Införande av **ett** högkostnadsskydd (12 månadersperiod)

0 – 3000 kr	Patienten betalar 100 %
3001 – 15000 kr	Patienten betalar 50 %
15001 –	Patienten betalar 15 %

Priserna utgår från ett referenspris och tandläkare har fri prissättning

FOLKTANDVÅRDEN

Steg **tre** i tandvårdsreformen

Genom tredje steget i tandvårdsreformen ges förebyggande tandvård och utökat tandvårdsstöd till personer med vissa sjukdomar eller funktionsnedsättningar.

Det är två nya tandvårdsstöd som trädde i kraft 1 januari 2013

FOLKTANDVÅRDEN

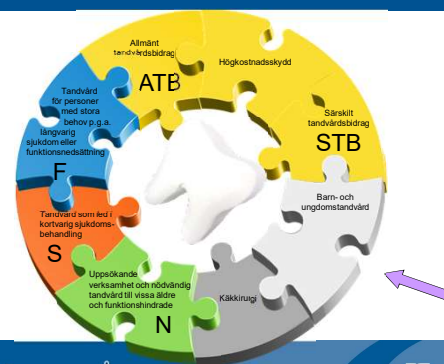

Regionens ansvar för tandvård

FOLKTANDVÅRDEN

Tandvårdsstöden i Sverige 2019

FOLKTANDVÅRDEN

Barn- och ungdomstandvård

- Avgiftsfri barn- och ungdomstandvård omfattar samtliga barn och ungdomar 3-19 år + 20-24 år

Vården omfattar all tandvård, även specialisttandvård

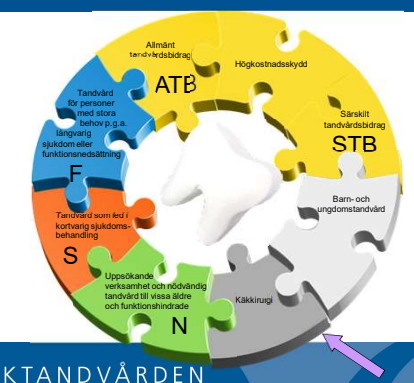
- Staten delfinansierar vården för åldersgrupperna 20-23 år
- Fritt val av tandläkare
- Drygt 90 % väljer att få sin tandvård utförd av folktandvården och knappt 10 % av privattandläkare

FOLKTANDVÅRDEN

Tandvårdsstöden i Sverige 2019

Nytt tandvårdsstöd 1 januari 2013

FOLKTANDVÅRDEN

Käkkirurgiska åtgärder

Käkkirurgisk tandvård som betalas enligt hälso- och sjukvårdens avgiftssystem

Delfinansieras av staten

FOLKTANDVÅRDEN

Tandvårdsstöden i Sverige 2019

FOLKTANDVÅRDEN

Regionens särskilda tandvårdsstöd

1. Uppsökande verksamhet med munhälsobedömning (MHB)
2. Nödvändig tandvård (N)
3. Tandvård som led i en sjukdomsbehandling (S)
4. Tandvård vid vissa sjukdomar/funktionsnedsättning (F)

FOLKTANDVÅRDEN

Vem har rätt till Munhälsobedömning och intyg om Nödvändig tandvård?

- Omfattande **omvårdnadsbehov**
- **Stadigvarande** omvårdnadsbehov
- **Små** förbättringsutseer
- Omfattas av Lagen om Stöd och Service
- Personer med långvarigt psykiskt funktionshinder (p.g.a. psykosjukdom eller en annan psykisk störning)

FOLKTANDVÅRDEN

Omvårdnadsbehov – sammanfattande beslutsstöd

Förutsätter **daglig hjälp** (ev. övervakning) med personlig hygien och omsorg, 2-3 besök dagligen, eller motsvarande hjälp av anhörig

- Eget boende: Varaktigt behov av personlig **omvårdnad minst 3 ggr/dag inklusive tillsyn på natten**, där trygghetslarm kan ersätta direkt personlig tillsyn nattetid
- Särskilt boende (boende med heldygnsoomsorg):
Antal omvårdnadsinsatser per dag specificeras inte

FOLKTANDVÅRDEN

Vad är Nödvändig tandvård?

- Ska vara baserad på **vetenskap** och beprövad erfarenhet
- Ska medverka till **förbättrad tuggförmåga** och acceptabel estetik
- Ska ta **hänsyn till personens allmäntillstånd** och funktionshinder
- **Förebyggande** åtgärder liksom **akuta** behov prioriteras
- Implantat och omfattande fast protetik ingår inte

FOLKTANDVÅRDEN

Nödvändig tandvård – vilken vård **ingår**?

• Undersökning	Röntgen
• Akut behandling	Tandutdragning
• Lagningar	Rotbehandling
• Helprotes	Delprotes
• Proteslagning	Förebyggande vård

FOLKTANDVÅRDEN

Vem utfärdar intyg om Nödvändig tandvård?

- Om personen är **Känd av kommunen** – Intyg utfärdas av **Medicinskt ansvarig sköterska, biståndshandläggare eller enhetschefer** – ETT DELEGERAT UPPDRAG (Kan variera)
- **Ej känd av kommunen** – Ansökan görs till **Tandvårdsenheten** i Västra Götalandsregionen
- Ansökningshandlingar finns på www.tandvardsenheten.vgregion.se
- Bifoga läkarintyg som beskriver diagnos, mediciner, funktionsnivå, stödpersoner

FOLKTANDVÅRDEN

Antal personer i Västra Götaland med intyg om Nödvändig tandvård

- C:a **28 000**, varav c:a 25 000 utfärdade av kommunerna, och övriga direkt via Enhet tandvård, Koncernkontoret, Västra Götalandsregionen

FOLKTANDVÅRDEN

Vad innebär uppsökande tandvård?

- **Munhälsobedömning** i patientens eget boende
- **Utbildning** i allmän munhälsovård för omvårdnadspersonal

FOLKTANDVÅRDEN

Munhälsobedömning

- Enkel kontroll av munhåla och tänder
- Görs i personens bostad
- Tonvikt på hur den individuella **munhygien** ska skötas
- **Råd** till medföljande omvårdnadspersonal/anhörig
- **Munvårdskort** upprättas

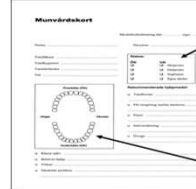
FOLKTANDVÅRDEN

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Munvårdskort VÄGLEDNING

Munvårdskortet fylls av tandvårdspersonal vid en munhälsobedömning. Det ger information om munstatus och behovet av hjälp med munvård.

Statusrutorna

är avsedda för att ytterligare förtydliga vad som finns i munvårdskortet.

Resprores:

Indikerar vilka tänder i en och/eller båda käkarna.

Resprores / paraprores:

Indikerar vilka tänder som har förlorat eller förlorat funktion.

Implantat:

Indikerar vilka tänder som har fått implantat.

Ejiga tänder:

Indikerar vilka tänder som har förlorat funktion och behöver hjälp.

Höger - vänster

Indikerar vilka tänder som har förlorat funktion.

Tandvärden (ÖK, UK)

Indikerar vilka tänder som har förlorat funktion.

Särskilda tandvärden

Indikerar vilka tänder som har förlorat funktion.

FOLKTANDVÅRDEN

Förvaring av munvårdskortet:
Kortet medföljer vid besök på tandklinik, så att det vid behov kan uppdateras.

Vad kostar Nödvändig tandvård?

Patientavgifterna är för närvarande:

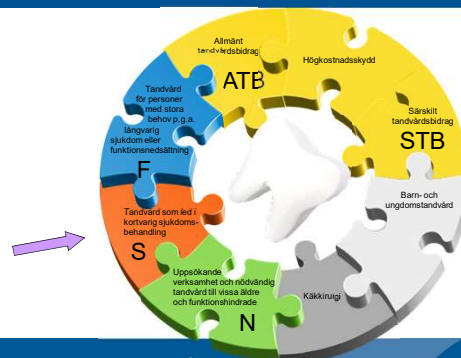

- Besök hos specialisttandläkare 300 kr
- Besök hos allmäntandläkare 200 kr
- Besök hos tandhyg., tandsköterska, psykolog 100 kr
- Samma högkostnadskort som vid sjukvård, f n 1150 kr
- Observera att patientavgift inte avser olika åtgärder utan ska erläggas **vid varje besök**

FOLKTANDVÅRDEN

Tandvårdsstöden i Sverige 2019

FOLKTANDVÅRDEN

Regionens särskilda tandvårdsstöd

1. Uppsökande verksamhet med munhälsobedömning
2. Nödvändig tandvård
3. **Tandvård som led i en sjukdomsbehandling**
4. Tandvård vid vissa sjd/funktionsnedsättning (F)

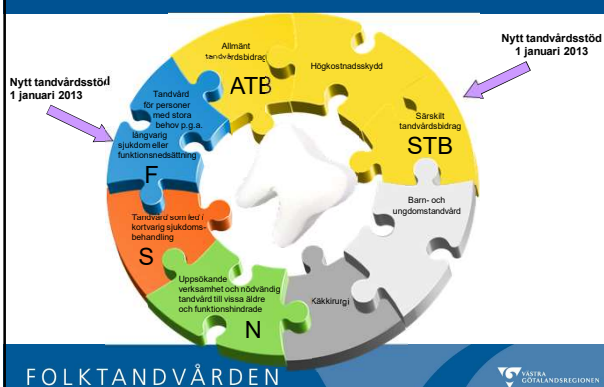
FOLKTANDVÅRDEN

FOLKTANDVÅRDEN

Tandvårdsstöden i Sverige 2019

FOLKTANDVÅRDEN

Regionens särskilda tandvårdsstöd

1. Uppsökande verksamhet med munhälsobedömning
2. Nödvändig tandvård (N)
3. Tandvård som led i en sjukdomsbehandling (S)
4. Tandvård vid vissa sjukdom/funktionsnedsättning (F)

FOLKTANDVÅRDEN

Hur många kan beröras ?

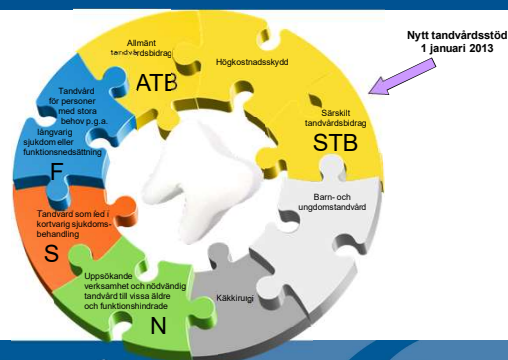

1. Särskilt tandvårdsbidrag
C:a 310.600 personer
(För VGR c:a 50 000 personer vid 85 % följsamhet)
2. Tandvård till hälso- och sjukvårdsavgift
C:a 55.900 personer
(För VGR c:a 10 000 personer vid 85 % följsamhet)

FOLKTANDVÅRDEN

Tandvårdsstöden i Sverige 2019

FOLKTANDVÅRDEN

Särskilt tandvårdsbidrag (STB)

- Sjukdomsdiagnosen ger rätten till STB
- Försäkringskassan administrerar
- Bidrag på 600 kr / halvår
- Inkluderar undersökning och prevention (profylax)
- Bidraget kan inte sparas

FOLKTANDVÅRDEN

Särskilt tandvårdsbidrag (STB) – några målgrupper

- 1) Muntorrhet pga långvarig läkemedelsbehandling
- 2) Muntorrhet pga strålbehandling (öron-, näs-, mun- eller halsregionen)
- 3) Sjögrens syndrom
- 4) Kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL)
- 5) Cystisk fibros
- 6) Ulcerös colit

Personer som har en sjukdom eller funktionsnedsättning som medför risk för försämrad tandhälsa och där förebyggande tandvårdsbehandling kan minska denna risk

FOLKTANDVÅRDEN

Tandvårdsstöden i Sverige 2019

Tandvård till hälso- och sjukvårdsavgift (F-tandvård)

- För att få rätt till F-tandvård krävs **läkarintyg** som
- Inkluderar **sjukdomsdiagnos OCH funktionsbedömning**
- Landstingen/Regionerna administrerar
- Inkluderar **bastandvård**
- Inkluderar avtagbar men ingen festsittande protetik

FOLKTANDVÅRDEN

Tandvård till hälso- och sjukvårdsavgift – några målgrupper

- 1) **Svår psykisk funktionsnedsättning**
- 2) Parkinsons sjukdom
- 3) Multipel skleros
- 4) Reumatoid artrit
- 5) **Symtom som kvarstår sex månader efter det att personen har fått hjärninfarkt eller hjärnblödning**

Tandvård för personer som har **stora behov av tandvård** p.g.a. en långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning. Med sådan tandvård avses tandvårdsbehandling på personer som har stora svårigheter att sköta sin munhygien eller genomgå tandvårdsbehandling p.g.a. sjukdom eller funktionsnedsättning

FOLKTANDVÅRDEN

Exempel psykiskt tillstånd

1. Svår psykisk funktionsnedsättning stora svårigheter att sköta sin munhygien eller att genomgå tandvårdsbehandling

1. Muntorrhet p.g.a. långvarig läkemedelsbehandling

... har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser

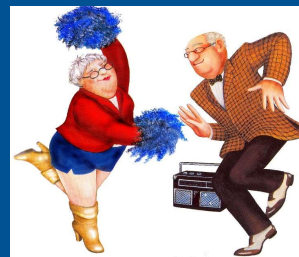
FOLKTANDVÅRDEN

Tandvårdsstöden i Sverige 2019

Tack för uppmärksamheten

FOLKTANDVÅRDEN

